

Læreplan i historie, samisk plan, fellesfag i studieforberevende utdanningsprogram

Om faget

Fagets relevans

Historie skal bidra til kultur- og samfunnsforståelse, danning og identitetsutvikling. Med kompetanse i historie vil elevene bedre kunne forstå seg selv og samfunnet, og at strukturer, verdier, tradisjoner og holdninger i samtiden har historiske røtter. Gjennom historiefaget får elevene innsikt i sentrale historiske hendelser og enkeltmenneskers handlingsrom i fortiden. Historiefaget skal bidra til at elevene blir aktive medborgere som kan orientere seg, ta stilling og se nåtidige utfordringer i en historisk sammenheng. Erkjennelse av at verden har vært annerledes og at samtiden og framtiden kan bli en annen, er viktige forutsetninger for aktiv samfunnsdeltakelse. Faget bidrar til at elevene utvikler evne til kritisk tenkning og vitenskapelige tenkemåter, kombinert med tradisjonell erfaringsbasert kunnskap, som setter dem i stand til å innhente kunnskap og til å forstå hvordan kunnskap blir til, og hvordan historie brukes og misbrukes. Samlet gir dette dem kompetanse som forbereder dem for arbeidslivet. Læreplanen er forankret i samiske verdier, samisk språk, kultur- og samfunnsliv.

Kjerneelementer

Kjerneelementene i historie rammer inn det mest betydningsfulle innholdet i faget og beskriver det elevene må lære for å kunne mestre og anvende faget.

Historiebevissthet

Elevene skal forstå seg selv som historieskapt og historieskapende med en fortid, nåtid og framtid. Elevene utvikler historiebevissthet ved å arbeide utforskende med historie, opparbeide en kildekritisk bevissthet og kunne se ulike perspektiver og sammenhenger i faget. I tillegg må elevene kunne utvikle historisk empati, samtidig som de tilegner seg historisk oversikt.

Utforskende historie og kildekritisk bevissthet

Elevene skal kunne undre seg, reflektere over og vurdere hvordan kunnskap om fortiden blir til. De skal kunne uttrykke sin nysgjerrighet og være aktivt kunnskapssøkende og -skapende ved selv å gjennomføre undersøkelser og forme fortellinger. Elevene skal kunne innhente, tolke og bruke historisk materiale som kilder i egne historieframstillinger. Kildekritisk bevissthet dreier seg om å kunne avgjøre hva det historiske materialet kan brukes til, og i hvilken grad det kan kaste lys over de spørsmålene vi stiller. Elevene skal forstå at mangelfulle kilder kan gi kunnskapsbegrensninger.

Historisk empati, sammenhenger og perspektiver

Elevene skal kunne vurdere sammenhenger mellom handlinger, hendelser og fenomener i fortiden og forstå at ulike ståsteder påvirker hvordan fortiden forstås og framstilles. De skal kunne vurdere mulige årsaks- og virkningsforhold i historie og hvorfor systemer og fenomener forandrer seg eller er stabile. Elevene skal kunne forstå menneskers utfordringer og handlinger i historiske kontekster. Samtidig skal de

også forstå at den historiske utviklingen ikke var forutbestemt, men et resultat av menneskers valg og prioriteringer.

Mennesker og samfunn i fortid, nåtid og framtid

Elevene skal opparbeide seg innsikt i og oversikt over viktig historisk innhold, temaer og perioder gjennom arbeid med store spørsmål. De skal kunne se sammenheng i historien og at utviklingstrekk griper inn i hverandre. Elevene skal kunne se fortidens betydning for seg selv i nåtid og framtid. Hvordan har mennesker skaffet seg mat og livsgrunnlag og skapt og fordelt rikdom og ressurser? Hvordan har mennesker organisert seg i samfunn? Hvordan har mennesker kommunisert og møtt andre mennesker? Hvordan har mennesker både skapt, levd med og løst konflikt, men også klart å leve fredelig? Hvordan har mennesker blitt definert, hvordan har de definert seg selv, og hvordan har de oppfattet sin plass i verden?

Verdier og prinsipper

Historiefaget skal gi elevene innsikt i norsk og samisk historie og kulturarv, og støtte utviklingen av elevenes identitet og forståelse av mangfold. Faget skal også utvikle elevenes bevissthet om hvordan mennesket har påvirket natur og klima, organisert seg i samfunn og skapt og løst konflikter. Historiefaget skal gjøre elevene til aktive medborgere med forståelse for demokratiske verdier og menneskerettighetene. Gjennom utvikling av historiebevissthet, historisk empati og perspektivmangfold styrkes verdier som likeverd, likestilling og etisk bevissthet. Ved at elevene arbeider utforskende med historie og trener kildekritisk bevissthet, styrkes deres nysgjerrighet, engasjement og kritiske tenkning. I forbindelse med samisk historie er bruk og vurdering av kulturminner og muntlige kilder viktig.

Tverrfaglige temaer

Folkehelse og livsmestring

I historiefaget handler det tverrfaglige temaet folkehelse og livsmestring om å gi elevene forståelse av at de er historieskapt og historieskapende. Dette skal bidra til at elevene kan forstå, påvirke og mestre sine liv. Elevene skal se at fortiden og hvordan den blir framstilt er med på å forme hvordan mennesker og samfunn oppfatter seg selv og andre. Dette har betydning for utviklingen av en trygg identitet. Innsikt i hvordan mennesker har vært med på å skape historie gir elevene forståelse av at også de kan være med på å forme sin samtid og framtid. En slik forståelse kan være med på å gi mening til livet og motivere til gode verdivalg. Historiefaget handler om hvordan mennesker i fortiden håndterte sine livsbetingelser, og elevene skal utvikle historisk empati. Dette skal gi elevene et grunnlag for å utvikle respekt for andre og å ta ansvarlige livsvalg i sin kontekst.

Demokrati og medborgerskap

I historiefaget handler det tverrfaglige temaet demokrati og medborgerskap om å gi elevene forståelse for demokratiets opprinnelse og utvikling. Faget gir også elevene forståelse for hva som gjør demokratier levedyktige. Elevene skal kunne se at demokratiet ikke har vært og ikke er en nødvendighet, men en følge av valg mennesker har tatt, tar og vil ta i framtiden. Videre skal historiefaget bidra til bevissthet om urfolks- og minoritetsperspektiver og skape rom for samarbeid, dialog og meningsbrytning. Gjennom historiefaget trenes elevene til å se et mangfold av perspektiver og til å forstå at mennesker har ulike prioriteringer, holdninger og verdier i ulike kontekster. Historiefaget bidrar dermed til å gjøre elevene bevisste på hvilke muligheter de har til å være aktive medborgere.

Bærekraftig utvikling

I historiefaget handler det tverrfaglige temaet bærekraftig utvikling om å gi elevene forståelse for samspillet mellom mennesket og naturen. Faget viser hvordan mennesket har forholdt seg til naturen, forvaltet og brukt ressurser. Historiefaget belyser også hvordan menneskelig aktivitet har endret livsvilkårene på jorda, samtidig som mennesket også har hatt evne til å løse problemer som har oppstått. Historiebevissthet gir elevene forståelse for at konsekvensene av egne valg blir andres historie. Dermed kan de også bli bevisste sine egne muligheter til å bidra til et mer bærekraftig samfunn.

Grunnleggende ferdigheter

Muntlige ferdigheter

Muntlige ferdigheter i historiefaget er å kunne presentere et faglig emne presist og selvstendig og å bruke relevante faglige begreper i egen argumentasjon. Det innebærer også å lytte til, vurdere og gi respons på andres innspill i faglige samtaler. Det betyr å kunne reflektere over meningsinnhold i tekster, bilder og film og å kunne gjøre rede for og sammenligne synspunkter i historisk materiale og litteratur.

Å kunne skrive

Å kunne skrive i historiefaget er å kunne planlegge og utforme tekster med et relevant fagspråk tilpasset formål og mottaker. Det betyr å kunne presentere et faglig emne presist og selvstendig og å kunne bruke relevante faglige kunnskaper og begreper i selvstendige refleksjoner om og vurderinger av historiske forhold. Det innebærer også å bruke kilder på en etterrettelig måte.

Å kunne lese

Å kunne lese i historiefaget er å utvikle ordtilfang og språkferdigheter gjennom lesing av historiefaglige tekster. Det handler om å lese med kritisk blikk og reflektere over hvordan verdier, holdninger og ståsted påvirker framstillingen og bruken av historie. Å lese og tolke historisk materiale av ulik art, av ulikt opphav og fra ulike perioder er sentralt. Dette innebærer å lese og tolke skriftlige kilder, bilder, film, historiske kart og gjenstander. Det dreier seg også om å kunne tolke og bruke tabeller, statistikk og grafiske framstillinger.

Digitale ferdigheter

Digitale ferdigheter i historiefaget innebærer å kunne bruke digitale verktøy til å søke etter, vurdere og bruke informasjon kritisk og etterrettelig. Det innebærer også å bruke digitale kommunikasjons- og samarbeidsredskaper på en kreativ og hensiktsmessig måte og samtidig vise digital dømmekraft.

Kompetansemål og vurdering

Kompetansemål og vurdering Vg2

Kompetansemål etter Vg2

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- reflektere over hvordan fortiden former oss som mennesker
- utforske fortiden ved å stille spørsmål og innhente, tolke og bruke ulikt historisk materiale for å finne svar

- drøfte hva som skal til for å kalle en endring et brudd i historien
- utforske hvordan hendelser i fortiden minnes lokalt og nasjonalt
- gjøre rede for viktige endringer i hvordan mennesker har skaffet seg mat og brukt naturressurser, og vurdere betydningen av dette for menneskenes livsbetingelser og et bærekraftig samfunn
- presentere årsaker til viktige demografiske endringer og vurdere virkninger for mennesker og samfunn
- gjøre rede for hvordan handel og økonomiske systemer har påvirket maktforhold og menneskers liv og levekår
- gjøre rede for hvordan demokrati fungerte i antikken og i moderne tid, og hvordan dette ga mennesker ulike muligheter til demokratisk deltakelse
- beskrive utviklingstrekk fra fangst- og siida-samfunn til grensetrekningen i de samiske områdene og vurdere konsekvenser for folkegrupper og minoriteter
- vurdere endringer i fordeling og legitimering av makt fra middelalderen til og med tidlig nytid
- beskrive religionens betydning for samfunns- og maktforhold fra middelalderen til og med moderne tid og vurdere dens rolle i menneskers selvoppfatning og syn på andre

Underveisvurdering

Elevene skal få mulighet til å utvikle kompetansen sin i faget gjennom underveisvurderingen. Elevene viser kompetanse når de forstår seg selv som historieskapt og historieskapende. Elevene viser videre kompetanse når de presenterer sammenhenger mellom hendelser i fortiden, reflekterer over hvordan konteksten mennesker levde i påvirket deres tenkemåte og handlingsvalg, og hvordan historie er med på å prege dem som mennesker.

Læreren skal legge til rette for at elevene skal kunne stille faglige spørsmål og bruke historisk materiale til å reflektere over fortiden. Elevene skal kunne utforske historie, undre seg og reflektere over historiske forhold og sammenhenger. Elevene utvikler videre historiefaglig kompetanse når de alene og sammen med andre bruker tenkemåter og metoder i kombinasjon med kunnskaper om fortiden. Læreren skal legge til rette for varierte muntlige, skriftlige og praktiske læringsaktiviteter som åpner for at elevenes kompetanse kan komme til syne på ulike måter. Tilbakemeldinger fra læreren skal bidra til at elevene øker sin kompetanse. Det innebærer at elevene må veiledes til å forstå hva de mestrer og hva de bør gjøre for å komme videre i sin læring.

Kompetansemål og vurdering vg3

Kompetansemål etter Vg3

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- reflektere over hvordan fortolkninger av fortiden er preget av nåtidsforståelse og forventninger til framtiden

- reflektere over hvordan fortiden brukes av politiske eller kommersielle aktører og drøfte hensikten med denne historiebruken
- utforske fortiden ved å formulere problemstillinger, ved å finne, vurdere og bruke historisk materiale av ulik art som kilder i egne framstillinger og ved å trekke slutninger
- planlegge og gjennomføre en undersøkelse av en historisk person og diskutere hans eller hennes tenkning, handlingsrom og valg i lys av samtiden han eller hun levde i
- sammenligne ulike framstillinger av en hendelse og forstå at historiske framstillinger preges av ståsted og kontekst
- vurdere i hvilken grad utviklingen i ulike perioder var preget av brudd eller kontinuitet, og drøfte kriterier for periodisering av fortiden
- vurdere hva som gjør en historisk hendelse betydningsfull
- gjøre rede for tanker og ideologier som lå til grunn for politiske omveltninger fra opplysningstiden til i dag og vurdere betydningen av disse for menneskers muligheter til demokratisk deltakelse
- reflektere over hvordan teknologiske omveltninger fra den industrielle revolusjonen til i dag har endret menneskers livsbetingelser og formet forventninger til framtiden
- gjøre rede for årsaker til at mennesker har migrert, og diskutere kulturmøtene sett fra ulike perspektiver
- gjøre rede for årsaker til at kolonimakter underla seg landområder, og drøfte konsekvenser for mennesker og samfunn i land som ble kolonisert
- beskrive bakgrunnen for verdenskrigene og et utvalg andre sentrale kriger eller konflikter og diskutere hvorfor bakgrunnen for samme krig eller konflikt kan framstilles forskjellig
- gjøre rede for ulike fredsslutninger og vurdere i hvilken grad de bidro til å skape fred, samarbeid og forsoning
- gjøre rede for hvordan ideologier og tankesett på 1900-tallet har bidratt til undertrykkelse, terror og folkemord som holocaust
- utforske menneskers handlingsrom og valgmuligheter i krigssituasjoner og vurdere konsekvenser av valgene de tok
- drøfte sammenhengen mellom etableringen av en nasjonal identitet i Norge og fornorskingspolitikken
- reflektere over hvordan Norge og andre stater har behandlet minoriteter og urfolk, rettfærdiggjort sine handlinger og forholdt seg til tidligere urett og internasjonale erklæringer og konvensjoner
- utforske enkeltmenneskers og gruppers streben etter myndiggjøring og frigjøring i norsk og samisk historie og gjøre rede for hvilke strategier de valgte

- gjøre rede for velferdsutviklingen i Norge på 1900-tallet og drøfte konsekvenser for menneskers livsutfoldelse
- bruke historiske kunnskaper i argumentasjon for hvordan vi kan skape et bærekraftig samfunn

Underveisvurdering

Elevene skal få mulighet til å utvikle kompetansen sin i faget gjennom underveisvurderingen. Kompetansen elevene viser i Vg3 bygger på kompetansen fra Vg2. Elevene viser kompetanse når de forstår seg selv som historieskapt og historieskapende med en fortid, nåtid og framtid. Elevene viser videre kompetanse når de presenterer ulike perspektiver på fortidige hendelser, reflekterer over hvordan konteksten påvirket menneskers tenkemåte og handlingsvalg i fortiden, og hvordan historie både brukes og bidrar til å prege dem selv som mennesker.

Læreren skal legge til rette for at elevene skal kunne formulere faglige problemstillinger, finne og kritisk bruke historisk materiale i refleksjon og argumentasjon og til å konstruere historiefortellinger. Elevene skal kunne utforske historie, undre seg og reflektere over historiske forhold og sammenhenger. Elevene utvikler videre historiefaglig kompetanse når de alene og sammen med andre bruker tenkemåter og metoder i kombinasjon med kunnskaper om fortiden. Læreren skal legge til rette for varierte muntlige, skriftlige og praktiske læringsaktiviteter som åpner for at kompetanse kan komme til syne på ulike måter. Det innebærer at elevene må veiledes til å forstå hva de mestrer og hva de bør gjøre for å komme videre i sin læring.

Standpunktvurdering

Standpunktvurderingen skal uttrykke elevenes sluttkompetanse i faget og skal fastsettes med bakgrunn i kompetansemålene for Vg2 og Vg3. Læreren skal planlegge og legge til rette for at elevene på varierte måter får vise sin samlede kompetanse i historie. Elevene skal få mulighet til å vise kompetanse knyttet til historiebevissthet, kildekritisk bevissthet og historisk empati. Videre skal elevene få mulighet til å vise kunnskaper om fortiden og forståelse av historiske sammenhenger, evne til å innta ulike perspektiver og evne til undring og refleksjon.

Kompetansemål og vurdering Vg3 – påbygging til generell studiekompetanse

Kompetansemål etter Vg3 – påbygging til generell studiekompetanse

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- reflektere over hvordan fortiden former oss som mennesker, og hvordan våre fortolkninger av fortiden er preget av nåtidsforståelse og forventninger til framtiden
- vurdere i hvilken grad utviklingen i ulike perioder var preget av brudd eller kontinuitet, og drøfte kriterier for periodisering av fortiden
- reflektere over hvordan fortiden brukes i lokalmiljøet og av politiske eller kommersielle aktører, og drøfte hensikten med denne historiebruken
- utforske fortiden ved å formulere problemstillinger, finne, vurdere og bruke historisk materiale av ulik art som kilder i egne framstillinger, og trekke slutninger

- vurdere hva som gjør en historisk hendelse betydningsfull
- gjøre rede for viktige endringer i hvordan mennesker har skaffet seg mat og brukt naturressurser, og vurdere betydningen av dette for menneskenes livsbetingelser og et bærekraftig samfunn
- gjøre rede for hvordan handel og økonomiske systemer har påvirket maktforhold og menneskers liv og levekår
- beskrive samfunnsendringer fra antikken til tidlig nytid og vurdere betydningen for fordeling og legitimering av makt
- beskrive religionens plass i samfunnet fra middelalderen til moderne tid, og vurdere hvilken betydning den har hatt for hvordan mennesker har oppfattet seg selv og andre
- gjøre rede for tanker og ideologier som lå til grunn for politiske omveltninger fra opplysningstiden til i dag og vurdere betydningen av disse for utviklingen av det moderne demokratiet
- reflektere over hvordan teknologiske omveltninger fra den industrielle revolusjonen til i dag har endret menneskers livsbetingelser og formet forventninger til framtiden
- gjøre rede for årsaker til at mennesker har migrert og diskutere kulturmøtene sett fra ulike perspektiver
- gjøre rede for årsaker til at kolonimakter underla seg landområder, og vurdere hvilke konsekvenser dette fikk
- beskrive bakgrunnen for sentrale kriger og konflikter på 1900-tallet og drøfte om fredsslutningene bidro til å skape fred, samarbeid og forsoning
- gjøre rede for hvordan ideologier og tankesett på 1900-tallet har bidratt til undertrykkelse, terror og folkemord som holocaust
- utforske en persons handlingsrom og valgmuligheter i en krigssituasjon og vurdere konsekvenser av valgene han eller hun tok
- drøfte sammenhengen mellom etableringen av en nasjonal identitet i Norge og fornorskingspolitikken
- reflektere over hvordan Norge og andre stater har behandlet minoriteter og urfolk, rettfærdiggjort sine handlinger og forholdt seg til tidligere urett
- utforske enkeltmenneskers og gruppers streben etter myndiggjøring og frigjøring i norsk og samisk historie og gjøre rede for hvilke strategier de valgte
- gjøre rede for velferdsutviklingen i Norge på 1900-tallet og drøfte konsekvenser for menneskers livsutfoldelse

Underveisvurdering

Elevene skal få mulighet til å utvikle kompetansen sin i faget gjennom underveisvurderingen. Elevene viser kompetanse når de forstår seg selv som historieskapt og historieskapende med en fortid, nåtid og

framtid. Elevene viser videre kompetanse når de presenterer ulike perspektiver på fortidige hendelser, reflekterer over hvordan konteksten påvirket menneskers tenkemåte og handlingsvalg i fortiden, og hvordan historie både brukes og bidrar til å prege dem selv som mennesker.

Læreren skal legge til rette for at elevene skal kunne formulere faglige problemstillinger, finne og kritisk bruke historisk materiale i refleksjon og argumentasjon og til å konstruere historiefortellinger. Elevene skal kunne utforske historie, undre seg og reflektere over historiske forhold og sammenhenger. Elevene utvikler videre historiefaglig kompetanse når de alene og sammen med andre bruker tenkemåter og metoder i kombinasjon med kunnskaper om fortiden. Læreren skal legge til rette for varierte muntlige, skriftlige og praktiske læringsaktiviteter som åpner for at kompetanse kan komme til syne på ulike måter. Det innebærer at elevene må veiledes til å forstå hva de mestrer og hva de bør gjøre for å komme videre i sin læring.

Standpunktvurdering

Standpunktvurderingen skal uttrykke elevenes sluttkompetanse i faget. Læreren skal planlegge og legge til rette for at elevene på varierte måter får vise sin samlede kompetanse i historie. Elevene skal få mulighet til å vise kompetanse knyttet til historiebevissthet, kildekritisk bevissthet og historisk empati. Videre skal elevene få mulighet til å vise kunnskaper om fortiden og forståelse av historiske sammenhenger, evne til å innta ulike perspektiver og evne til undring og refleksjon.

Vurderingsordning

Vg3 studieforberevende utdanningsprogram: Elevene skal ha én standpunktkarakter.

Vg3 påbygging til generell studiekompetanse: Elevene skal ha én standpunktkarakter.

Eksamensordningene i fagene skal sendes på høring og ferdigstilles senere.